

www.pwc.com

KULTUURIMINISTEERIUM

Eesti Kinoliit

21. märts 2018

Lõpparuanne

Eesti filmitootmise rahastamise analüüs

pwc

Tarmo Meresmaa
Juhtivkonsultant
T: +372 6141 800
M: +372 5333 2405
tarmo.meresmaa@pwc.com

Teet Tender
Partner
T: +372 6141 800
M: +372 56 218 528
teet.tender@pwc.com

AS PricewaterhouseCoopers Advisors
Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn, Eesti
T: (372) 614 1800,
F: (372) 614 1900
www.pwc.com/ee

MTÜ Eesti Kinoliit
Uus tänav 3
10111, Tallinn

21. märts 2018

Lugupeetud Kadri Vaas

Käesolev aruanne on koostatud AS PricewaterhouseCoopers Advisors ("PwC") poolt MTÜ Eesti Kinoliidule vastavalt MTÜ Eesti Kinoliit ja PwC vahel 4. jaanuaril 2018 sõlmitud lepingule ("Leping").

Aruanne on koostatud eesmärgiga selgitada Eesti filmi baasfinantseerimise vajadust selle optimaalse taseme ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.

Oleme Projekti raames teostanud kokkulepitud tööd ajavahemikus 4. jaanuar- 28. veebruar 2018. Meie töö hõlmas dokumentatsioonianalüüsi ja küsitlusuuringu läbiviimist.

Aruandes sisalduv info pärineb mitmest aruandes detailsemalt kirjeldatud allikast ja me ei ole Projekti raames hinnanud nende infoallikate usaldusväärsust ega testinud sealt pärineva info tõepärasust. Meie töö näol pole tegu kindlustandva audiitorteenusega ja selles sisalduvat finants- ega muu info õigsuse osas pole läbi viidud kontrollprotseduure, välja arvatud eraldi sätestatud juhtudel. Seetõttu ei vastuta PwC aruande täpsuse ega täielikkuse osas.

Aruande lõppversioon on koostatud võttes arvesse teie 27. veebruaril esitatud kommentaare ning kaasnenud diskussiooni projekti juhtrühma liikmetega meie 23. veebruaril esitatud aruande projektile.

PwC kannab aruandega seoses õiguslikku vastutust Lepingus sätestatud ulatuses üksnes MTÜ Eesti Kinoliidu ja mitte ühegi teise osapoole ees, kes võib oma otsustes olla tuginenud selles aruandes sisalduvale teabele või seisukohtadele.

Aruannet puudutavates küsimustes võtke palun ühendust Tarmo Meresmaa'ga, tel 6141 800, e-mail tarmo.meresmaa@pwc.com.

Lugupidamisega

Teet Tender
AS PricewaterhouseCoopers Advisors

Oluline teadaanne isikutele, kes ei ole aruande adressaadid

Isikud, kes ei ole käesoleva aruande adressaadid ja seda aruannet loevad, loetakse nõustunuks alljärgnevate tingimustega:

1. Aruannet lugev isik võtab teadmiseks, et AS PricewaterhouseCoopers Advisors on selle koostanud vastavalt oma kliendilt saadud juhistele.
2. Aruannet lugev isik tunnistab asjaolu, et ta pole selle aruande adressaat ning vastamaks tema huvidele ja vajadustele oleks võinud aruande koostamiseks osutada vajalikuks läbi viia teistsuguseid või täiendavaid töid.
3. Lugejal pole vastuväited asjaolule, et AS PricewaterhouseCoopers Advisors, selle juhtorganid, töötajad ega esindajad ei vastuta mingil kujul kahju ega saamata jäänud tulu eest, mis aruandega tutvunud isikule sellega seoses kaasneda võivad.

*Eesmärk:
Analüüsida
Eesti filmi
baas-
finantseerimise
hetkeolukorda
ja optimaalset
taset jätku-
suutlikkuse
tagamiseks.*

Sisukord

1 Uurimisküsimused
ja meetodika

Lk 5

2 Filmitootmise
rahastamise
praegune olukord

Lk 7

3 Parimad praktikad
välisriikidest

Lk 14

4 Filmivaldkonna
mõju

Lk 18

5 Filmi-
professionaalide
küsitluse
tulemused

Lk 21

6 Filmiettevõtete
küsitluse
tulemused

Lk 28

7 Kokkuvõte ja
soovitused

Lk 33

*Kandideeris Euroopa
animatsiooniuhinnale 2017*

Uurimisküsimused ja metoodika

Analüüsi metoodika

Eesmärk: analüüsida Eesti filmi baasfinantseerimise hetkeolukorda ja optimaalset taset jätkusuutlikkuse tagamiseks.

PEAMISED UURIMISKÜSIMUSED	METOODIKA / ALLIKAD	
	Dokumendianalüüs	Küsitlus
Milline on filmitootmise riikliku rahastuse hetkeolukord?	√	√
Millised on rahvusvahelised parimad praktikad filmitootmise rahastamisel? (Võrdlusriigid: Taani, Prantsusmaa, Leedu)	√	
Kuidas mõjutavad filmitootmisesse investeeritud vahendid teisi valdkondi?	√	
Millised on probleemkohad ja ohud juhul, kui valdkonda jätkusuutlikult ei toetata?	√	√
Millised erisused ja probleemid on filmiprofessionaalide tasustamise viisides ja tasude suuruses?		√

Veebipõhine küsitlus filmitootmisettevõtete ja filmiprofessionaalide seas viidi PwC poolt läbi jaanuaris 2018. Ettevõtete küsimustiku valimis olid kõik filmitootjad, kellel oli 2015-2017 aastal esilinastunud vähemalt üks film. Filmiprofessionaalidest olid valimis kolm ametikohta: valgustajad, režissöörid ning filmikunstnikud.

*Päevad, mis ajasid
segadusse*

*Žürii eripreemia
Karlovy Vary
filmifestivalil*

Filmitootmise rahastamise hetkeolukord

Eesti filmid on üha kvaliteetsemad

Festivaliedu ja tunnustused on toonud Eesti filmidele **kõrge tootmiseväärtusega filmide maine**, mis on oluline kvaliteedimärk filmide rahvusvahelises müügis.

- 2015-2017 aastal esilinastunud mängufilmidest 87% ja animafilmidest 100% osales mõnel rahvusvaheliselt tunnustatud festivalil.

- Eesti animafilmid on võitnud üle 80 rahvusvahelise festivaliauhinna. Näiteks „Manivald“ osales Sundance festivali võistlusprogrammis ja „Isand“ võitis 20 auhinda.
- „Mandariinid“ oli 2015. aastal Oscari ja Kuldgloobuse nominent.
- „Vehkleja“ oli 2016. aastal Kuldgloobuse nominent ning Oscarite jagamisel 9 parima seas.

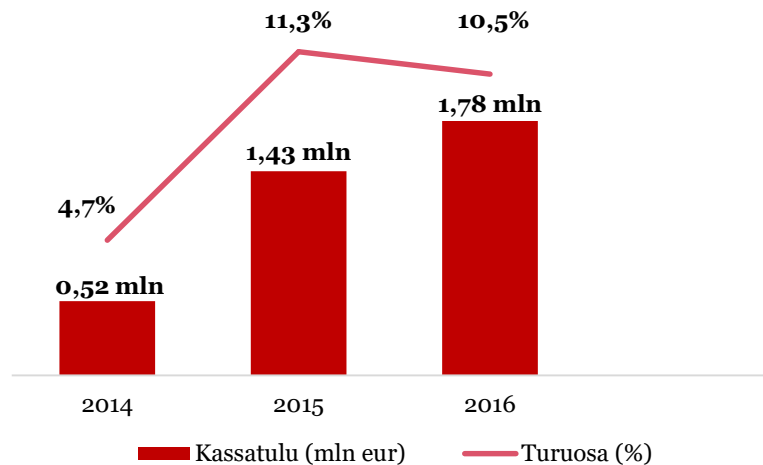
* Tootmisväärtust hinnatakse kvaliteedikriteeriumite alusel erinevate tootmisaspektide lõikes, nt värvid, heli, võttepaigad, dekoratsioonid, stsenaarium, operaatoritöö jne.

Eesti filmid on üha populaarsemad

Eesti filmid on kodumaise publiku seas järjest populaarsust kogunud ning konkureerivad koduturul edukalt välismaise filmitoodanguga.

Võrreldes 2014. aastaga on Eesti filmide kodumaine kassatulu ja turuosa mitmekordistunud ning turuosa tervikuna on püsinud stabiilsena.

Eesti filmi kassatulu ja turuosa 2014-2016

Allikas: EFI. Arve ja fakte. Kinolevi. <http://filmi.ee/instituut/arve-ja-fakte/kinolevi>

Eesti filmitootmise rahastamise analüüsi lõpparuanne
PwC

Kodumaiselt hinnatud

- Menufilme „1944“ ja „Klassikokkutulek“ käis kinodes vaatamas kokku üle **300 000** inimese.

„Kassatulust saab filmitootja vaid väikese osa. 20% läheb käibemaksuna riigile, ligi 50% tuludest jääb kinodele. Ülejäänud 50%-st makstakse levitajale ja erainvestorile ning alles siis saab tulu filmitootja.“

- Eesti
Filmitööstuse
Klaster

21. märts 2018

Kodumaise kõrge tootmisväärtusega filmi tootmine sõltub Eesti Filmi Instituudi toetusest

Riik toetab filmitootmist primaarselt läbi Eesti Filmi Instituudi.

Lisaks EFI-le toetab filmivaldkonda ka Kultuurkapital, kuid sealse rahastuse prioriteediks on kogu valdkonna toetamine üldisemalt, mh näiteks festivalide, koolituste jm toetamine.

2015-2017 EFI toetused filmitootmisele:

Mängufilmid

- EFI toetus kokku: 4,7 mln eur
- Filmieelarved kokku: 11,2 mln eur

Dokumentaalfilmid

- EFI toetus kokku: 1,2 mln eur
- Filmieelarved kokku: 2,8 mln eur

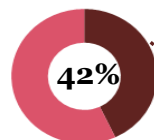
Lühikesed animafilmid

- EFI toetus kokku: 1,7 mln eur
- Filmieelarved kokku: 2,9 mln eur

Aastatel 2015-2017 ei valminud ühtegi täispikka animafilmi.

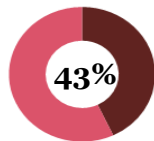
Selleks, et Eesti filmiette võte oleks peatootja rollis ja seeläbi valmiks kodumaine filmilooming, on vajalik, et vähemalt 51% filmieelarvest oleks kaetud Eesti rahastusega*.

2015-2017

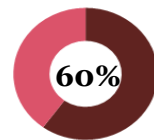

EFI toetuste osakaal filmieelarvest

Toetuse abil valmis 15 mängufilmi.

Toetuse abil valmis 37 dokumentaalfilmi

Toetuse abil valmis 19 lühianimafilmi

Allikas: EFI 2015-2017 aasta andmed. Arvutuskäigust on välja jäetud EV100 filmid.

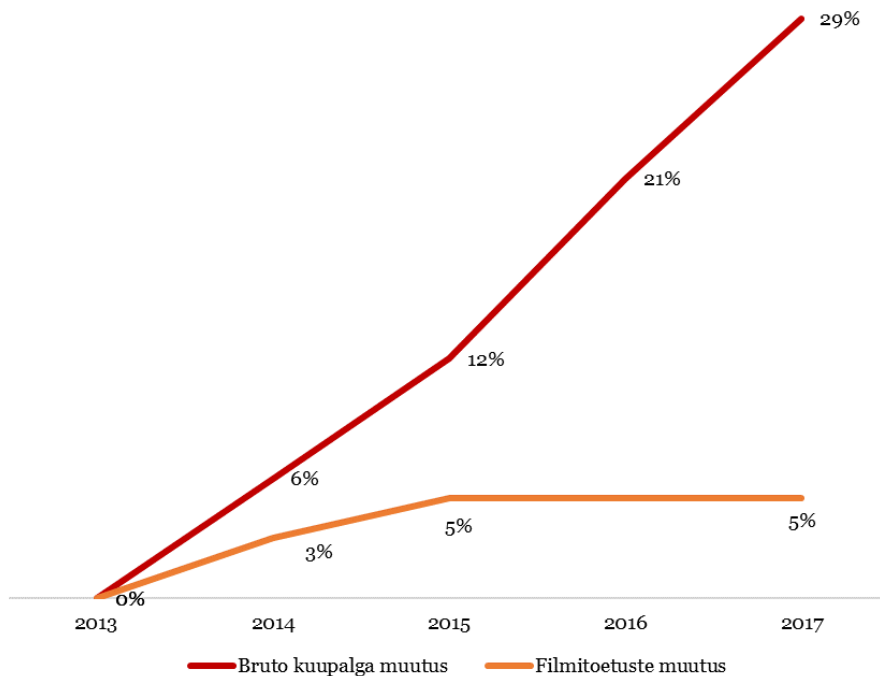
45%
on
keskmise
EFI toetus
filmi kohta

2015-2017 valmis **4 mängufilmi**, mis ei ole riigi poolt toetatud.

*Lisaks EFI rahastusele kaasatakse filmi peatootja staatuse (vajalik vähemalt 51% kodumaine rahastus filmieelarvest) hoidmiseks teisi rahastusallikaid, mh nt Kultuurkapitali toetus, kinolevi müügitulu, teleõiguste müük, video on demand ja DVD õiguste müük, erainvestorite, reklaampartnerite ja regionaalfondide toetused ning ka tootjafirmade omaosalus.

Filmitoetused pole jõudnud järele üldisele elukalliduse kasvule

Filmitoetuste ja bruto kuupalga muutus 2013 - 2017

- Filmiettevõtete hinnangul moodustavad otsesed (nt filmiprofessionaalide palgad) ja kaudsed (nt järeltöötamise teenuses kajastuvad töötajate palgad) tööjõukulud ettevõtte kuludest ligi 70%.
- Filmitoetused (kui jätta välja EV100 toetus) on viimase viie aasta jooksul (2013-2017) kasvanud 5%.
- Keskmine kuu brutopalk¹ on samal ajal kasvanud 949 eurolt 1221 euroni. 2018. aastaks ennustab Rahandusministeerium kasvu 1280 euroni ehk ligi **35%**².
- Lisaks on 2013-2017 tööandja tööjõukulud kasvanud 22%³ ja SKP elaniku kohta kasvanud 18%⁴.

Allikad:

¹ Statistikaamet (2017). Keskmine brutokuupalk 2017. stat.ee/stat-keskmine-brutokuupalk

² Rahandusministeeriumi 2017. aasta suvine majandusprognoos. slideshare.net/rahamin/rahandusministeeriumi-2017-aasta-suvine-majandusprognoos

³ Statistikaamet (2016). Keskmine kuu tööjõukulu töötaja kohta. stat.ee/stat-keskmine-kuutoojoukulu-tootaja-kohta

⁴ Statistikaamet (2016). SKP jooksevhindades ühe elaniku kohta, aasta. stat.ee/68593

Film Estonia (cash rebate) mõjud

Film Estonia on 2016. aastal avatud väliskapitalil tuginev filmitootmise kulude tagasimakse meede

- Meede aitab teatud määral säilitada filmitootjate konkurentsivõimet, tehnilist võimekust ning vähendada filmiprofessionaalide tööhõive sesoonsust.
- Film Estonia positiivne mõju väljendub peamiselt Eesti majandusse panustamises
- Film Estonia raames teostatavates projektides on Eesti filmitootjad allhankija rollis.
- Teostatavad projektid **ei ole kodumaine filmilooming.**

Meetme mõjude analüüsist selgus, et 146 000-eurose riigipoolse investeeringu puhul jäi

Eestisse 1,5 miljonit

eurot, mis on enam kui 10 korda rohkem, kui investeeritud.

Igitee

Allikas: Välisettevõttele osutatud audiovisuaalsed teenused; EFI, 09.02.2018

Eesti filmitootmise rahastamise analüüsi lõpparuanne
PwC

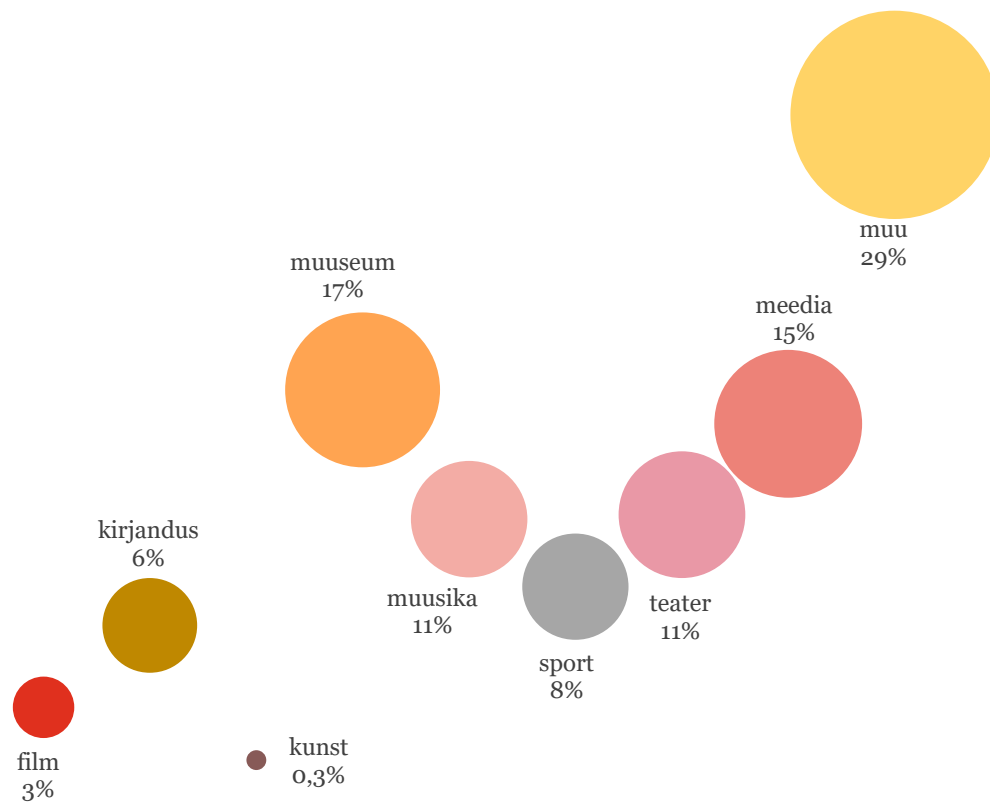
21. märts 2018

12

Filmivaldkond Kultuuriministeeriumi eelarves

3%

moodustab film
Kultuuri-
ministeeriumi
aastaeelarvest.

Arvestus põhineb Kultuuriministeeriumi 2017. aasta põhieelarvel. Oleme klassifitseerinud kulukategooriad parima arusaamise alusel, seostades neid kultuurivaldkondadega. Joonise eesmärk on illustreerida eelarve suurusjärke. Muu ehk teiste valdkondade kulutuste alla kuuluvad mh nt muinsuskaitse, rahvakultuuri toetused jm.

Mandariinid

*Parima võõrkeelse filmi
Oscari kandidaat 2015*

Parimad praktikad välisriikidest

Parimad praktikad

Taani

*Taani filmid on edukad
Taanis ja ka mujal
maailmas.*

EDU VÕTI

*Toetus keskendub kunstilise
väärtusega filmidele, mis
turutingimustel rahastust ei leia,
toetades seeläbi filmitegemise kui
oskuse säilimist ja arendamist.*

Filmivaldkonna rahastusallikad

- Riigieelarve
- Regionaalsed filmifondid

25%

*Toetuseelarvest
investeeritakse laste- ja
noortefilmidesse
eesmärgiga kasvatada
publikut kodumaisele
filmile.*

Näiteid toetuskeemidest, kuidas vahendid valdkonda suunatakse

- 60/40 toetuskeem prognoositava kommertseduga filmidele;
- Talentide arendamise toetuskeem innovaatiliste projektide jaoks;
- Vähemuskaastootmiste toetuskeem;
- Madalaeelarveliste filmide toetamine praktikavõimaluste soodustamiseks;
- Toetus videomängude tootmiseks.

Allikas: Taani Filmi Instituut

Parimad praktikad

Prantsusmaa

*Kõige kasumlikum
filmitööstus Euroopas.*

EDU VÕTI

*Filmitootmise toetus on
kooskõlas muutustega
majanduses.*

Filmitootmise toetamiseks maksustatakse

- Kinopileteid;
- Videote müüki ja laenutust;
- Teletoodangut ja filmide müüki veebiplatvormidel.

Lisaks

- Maksusoodustused üksikisikutele ja ettevõtetele, mis investeerivad filmitootmisse;
- Välisinvesteeringute kaastootmise toetuskeem (*cash rebate*).

Näiteid toetuskeemidest, kuidas vahendid valdkonda suunatakse

- **Automaatne toetuskeem** – toetatakse kõiki uusi projekte ettevalmistavaid ettevõtteid, mis täidavad abikõlblikkuse kriteeriumid ning on eelnevalt akrediteeritud. Toetust saavad pigem potentsiaalse kommertseduga projektid.
- **Talenditoetuskeem** - toetatava filmi valib välja komisjon tuginedes kvaliteedikriteeriumitele. Eesmärk on soodustada mitmekesiste filmide tootmist.
- **Avansi-toetuskeem** - Prantsuse Filmi Keskus annab toetatavale filmile 0% intressiga laenu.
- Toetus videomängude tootmiseks.

Allikad: Vanderschelden, I. (2016) The French Film Industry, funding, policies, debates; Prantsuse Filmi Keskus (CNC).

Parimad praktikad

Leedu

Valdkonda reguleeritakse filmiseadusega.

Filmide levitamisest saadud tulu suunatakse valdkonda tagasi.

Toetatakse

- Filmide tootmist, levitamist, näitamist.
- Kinokultuuri levitamist, kinopärandit.

Lisaks

- Riiklikud tellimusfilmid.

Filmivaldkonna rahastamiseks tulevad vahendid:

- Riigieelarvest;
- 60% eelmise aasta jooksul filmide **levitamise** ja **kinodes näitamise** eest laekunud **käibemaksu** faktilistest sissetulekutest;
- **Litsentsilepingute** alusel osutatud audiovisuaalse loomingu autoriõigustest ja autoriõigustega kaasnevate õigustega seotud varalistest õigustest saadud **riigi tulust**;
- 10% eelmise aasta jooksul laekunud käibemaksu faktilistest sissetulekutest, mida maksid **internetiteenuste** pakkujad;
- Kino **sihtotstarbelisest** riiklikust rahastamisest, mille eraldab Leedu valitsus riikliku tellimuse täitmiseks.

Filmipoliitika positiivsed mõjud

- Leedu filmidel on kõrge tootmisväärtus;
- Rohkem kui 85% filmidest on kaastootmise projektid;
- Leedu filmid osalevad rahvusvahelistel festivalidel.

Allikad: Leedu Filmi Keskus. Leedu kinoseadus.

EDU VÕTI

Filmitootmise rahastamisallikate mitmekesisus.
Kõrged maksimaalsed toetusmäärad (nt mängufilmile kuni 725 000 EUR).

1944

*Filmi käis kinos vaatamas
üle 100 000 vaataja*

Filmivaldkonna mõju

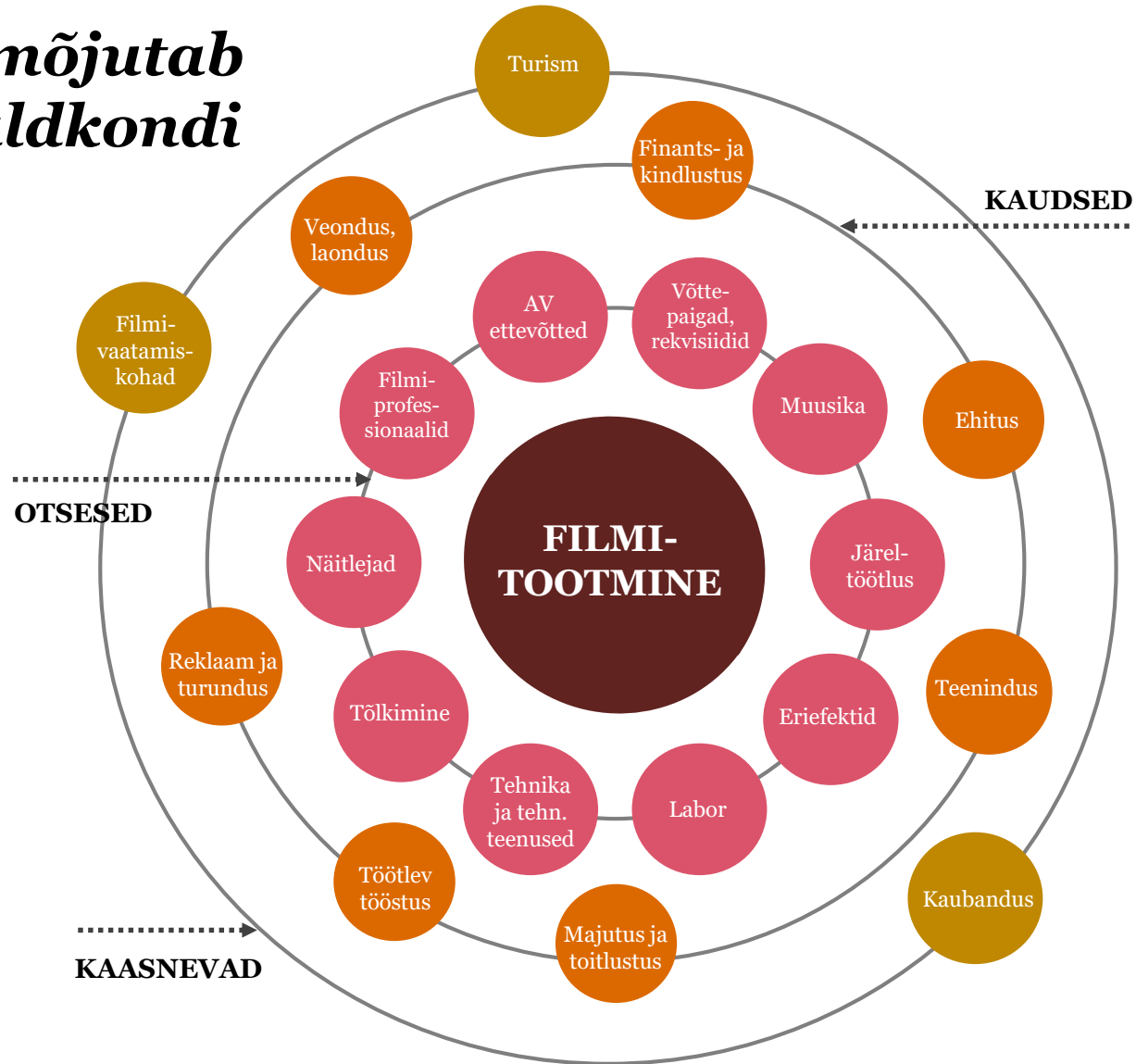
Filmivaldkond mõjutab paljusid teisi valdkondi

Iga filmitööstuse otseselt loodud töökohta kohta genereeritakse kaudselt

1 töökoht.

Iga SKP-sse loodud rahaühiku kohta luuakse kaudselt

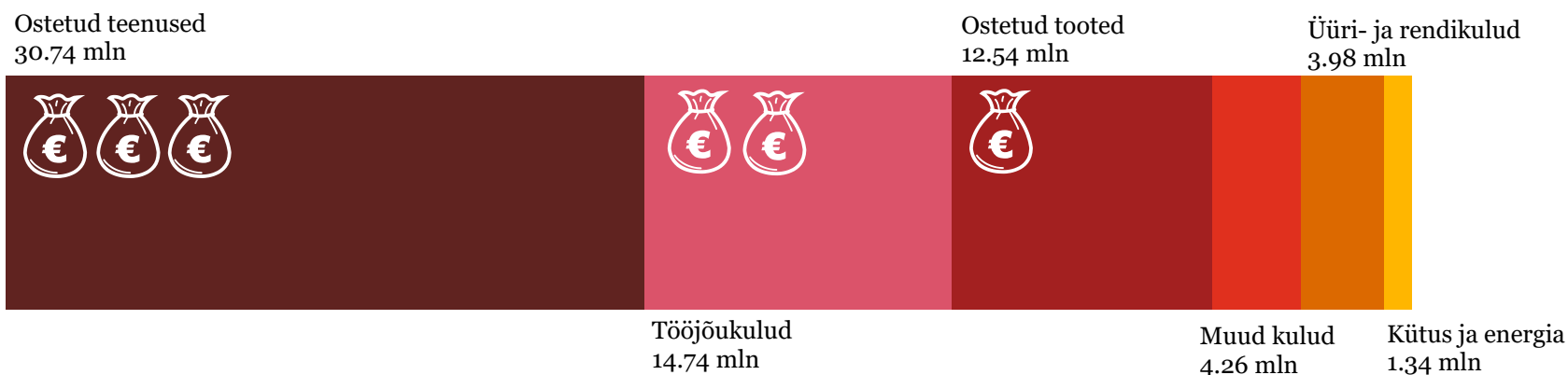
1 rahaühik.

Allikad: Oxford Economics (2007, 2010), The Economic Impact of the UK Film Industry. PwC (2012). Economic contribution of the New Zealand film and television industry.

Riigi toetus filmitootmisele mõjutab positiivselt kogu audiovisuaalse sisutootmise valdkonda

Kinofilmide, videote ja telesaadete tootmise ärisektor tarbib aastas ligi 67 miljoni euro väärtuses tooteid ja teenuseid ning maksab tööjõukulusid.

Allikas: Statistikaamet (2015). Teenindustevõtete tulud, kulud ja kasum: EMTAK 591 Kinofilmide, videote ja telesaadetega seotud tegevusalad

4,2 miljonit riiklikke filmitoetuseid aastas annab hoogu ligi **72-** miljonilise müügituluga kinofilmide, videote ja telesaadete tootmise ärisektorile.

Tule tagasi vabana

*Võitis Amsterdami IDFA
žürii preemia.*

Filmiprofessionaalide küsitluse tulemused

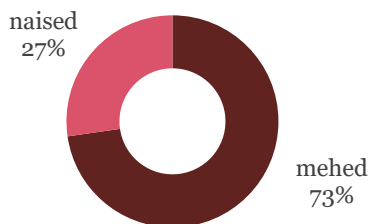
Vastanud filmiprofessionaalide ülevaade

Filmiprofessionaalide küsitluse sihtgrupiks olid valgustajad, režissöörid ja filmikunstnikud. Kokku vastas küsimustikule 55 inimest.

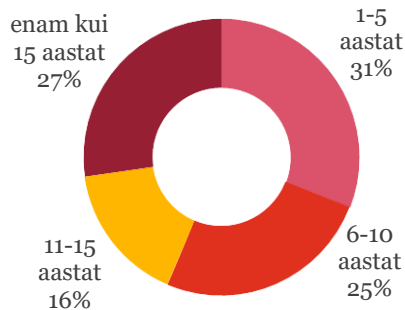
Vastanute ülevaade

Ametikoht	Vastanuid	Vastanute määr
Režissöörid	38	44%
Valgustajad	12	86%
Kunstnikud	5	38%
KOKKU	55	49%

Vastajate sooline jaotus

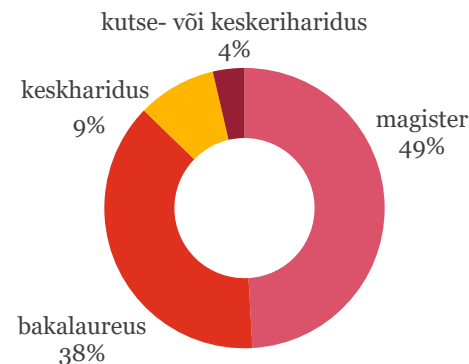
Vastajate staaž

Vastajate keskmine vanus on 40 aastat.

70% vastanutest on oma erialal töötanud **vähemalt 6 aastat või enam.**

Vastajate haridustase

87% vastajatest on **kõrgharidusega.**

65%-l on oma ametikohale vastav **erialane haridus.**

Filmitootmine pole filmiprofessionaalide peamine sissetuleku allikas

Filmiprofessionaalidel pole võimalik elatuda oma erialasest tööst, isegi kui neil on erialane haridus ja nad on valdkonnas staažikad spetsialistid.

Osalise koormusega töötavad filmivaldkonnas:

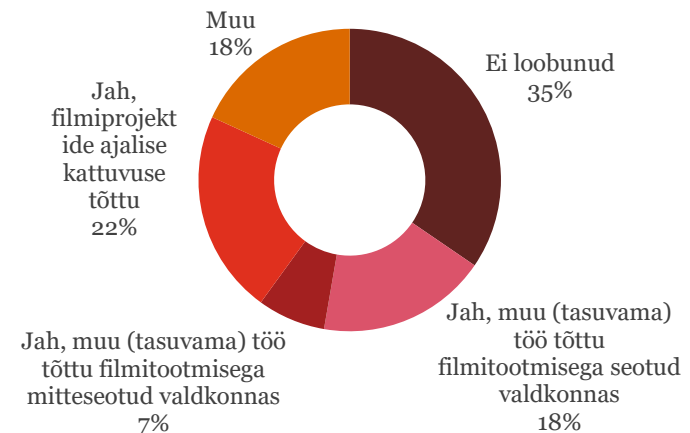
- 66% filmikunstnikest
- 83% valgustajatest
- 62% režissööridest

Filmivaldkonnas osalise koormusega hõivatutest leiavad filmitootmisele lähedases valdkonnas (nt teleproduksioon, reklaamitootmine) rakendust:

- 40% kunstnikest
- 75% valgustajatest
- 30% režissööridest

Filmiprojektidest loobumise peamised põhjused on vajadus teha muud tasuvamat tööd ning projektide ajaline kattumine.

Filmiprojektidest loobumine ja põhjused

25%

vastanutest on pidanud mõnest filmiprojektist loobuma muu (tasuvama) töö tõttu.

Filmiprofessionaalid töötavad valdavalt teenuslepingute alusel

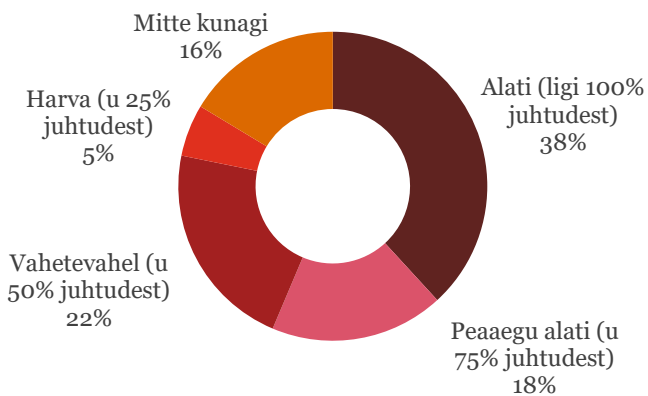
Filmiprofessionaalidega reguleeritakse **töösuhteid**:

Juriidilise isiku töövõtu- või teenuslepinguga, mille puhul ettevõtte arveldavad omavahel.

Füüsilise isiku töövõtulepingu või käsunduslepinguga, mille puhul kohustub käsundisaaja/töövõtja valmistama või saavutama kokkulepitud tulemuse ja tellija kohustub selle eest maksma.

Töölepinguga, mille puhul lisaks seadusest tulenevale alampalgale on töötaja kaitseks erinevad töö- ja puhkeaja nõuded ning lisatasu öösel töötamise ja ületunnitöö puhul.

Filmiprofessionaalide tasustamine juriidilise isiku teenuslepinguga

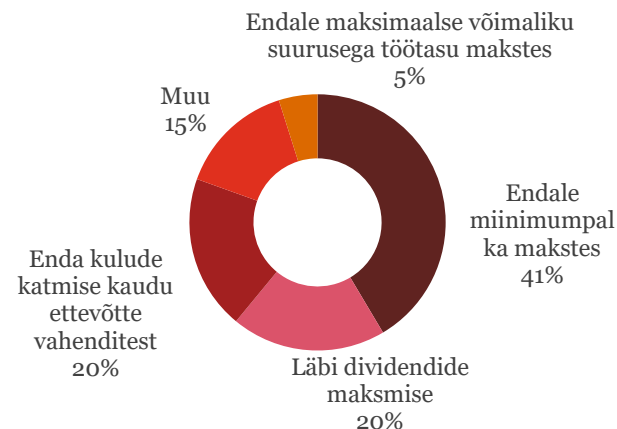

56% vastajatest ütles, et **juriidilise isiku töövõtu- või teenuslepinguga tasustamine** toimub alati või peaaegu alati.

71% vastajatest ütles, et **töölepinguga tasustamine** toimub harva või mitte kunagi.

Juhul kui tasustamine toimub ettevõtete omavahelise **arveldamise kaudu**, on professionaalil erinevad võimalused **sissetuleku kasutamiseks**:

Isikliku ettevõtte alt tasustamise viisid

„Eelistame esitada arveid, kuna töö on hooajaline. Iseendale oma ettevõttest miinimumpalga maksmisel on meil olemas sotsiaalsed garantiid aastaringelt. Töövõtulepinguga töötades oleks see vaid mõneks kuuks, sest rohkemaks meid projekti vaja pole.“

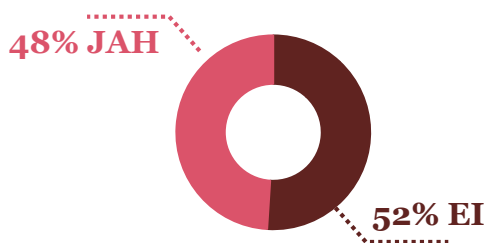
- Küsitlusele vastanu

Teenuslepingu alusel töötavad filmiprofessionaalid on tööturul haavatavamad

Teenuslepinguga tasustamise puhul pole ettevõtte omanikul alati võimalusi endale piisavalt palka maksta ja tagada sotsiaalseid garantiisid, nt ravikindlustust.

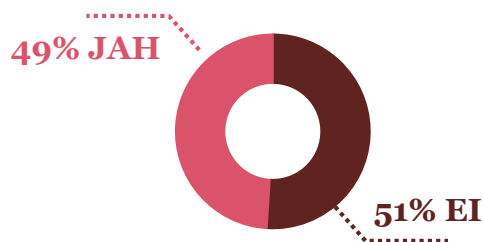
Arvete esitamise eelduseks ja tasu kättesaamise kindluse tagamiseks võiks olla ettevõtete vaheline teenuse osutamise leping.

Professionaalide küsitluse kui ka ettevõtete küsitluse tulemused kinnitasid, et arve tasumise korral ei sõlmita sageli kirjalikku lepingut.

Teenuse osutamist reguleeriv leping on pooltel vastanutest.

Sotsiaalsed garantiid (nt ravikindlustus) on vaid neil, kes endale oma ettevõtte alt piisavalt palka maksta suudavad või makstakse see nende eest mõne teise tööandja poolt.

Pooltel vastanutel puuduvad sotsiaalsed garantiid.

„Tööandja on nõus maksma soovitud summa arvega, arvestamata et tegelik korrektne netopalk on sel juhul töötaja jaoks ligi 50% väiksem. Soovin teha asju õigesti, mistõttu lepin kas väiksema tasuga või jään projektist ilma.“

- Küsitlusele vastanu

Filmiprofessionaalide palgad erinevad ametikohtade lõikes märkimisväärselt

- Töötasu saadakse üldjuhul reaalsete võttepäevade eest. Režissööride ja kunstnike puhul eelneb võttepäevadele pikk ettevalmistusperiood, mida enamasti ei tasustata või tasustatakse väga madalalt.
- Režissööride keskmine reaalne tööpäeva pikkus on 11 tundi, valgustajatel 12 ja kunstnikel 13 tundi.
- Toodud töötasusid saavad filmiprofessionaalid enamasti hooajaliselt, mitte järjepidevalt, seega saadav tasu peab katma elamiskulud pikema perioodi jooksul.
- 2017. aastal oli Eesti keskmine neto päevapalk **55,9€** ning neto tunnipalk **6,9€**¹.

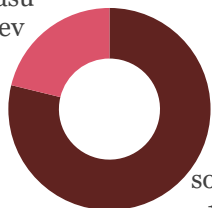
„Tootmiseelsete tööde eest makstakse väga vähe või üldse mitte, ent ajaliselt on nad võrdsed tootmisele kuivaga.“

-Küsitlusele vastanu

Režissööride tegelik neto päevapalk 2015-2017 filmiprojektides oli keskmiselt 39€ ehk **3,5€ tunnis**.

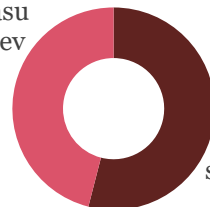
tegelik tasu
39€/päev

soovitud tasu
150€/päev

Valgustajate tegelik neto päevapalk 2015-2017 filmiprojektides oli keskmiselt 103€ ehk **8,6€ tunnis**.

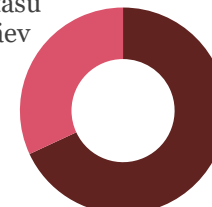
tegelik tasu
103€/päev

soovitud tasu
130€/päev

Filmikunstnike tegelik neto päevapalk 2015-2017 filmiprojektides oli 75€ ehk **5,8€ tunnis**.

tegelik tasu
75€/päev

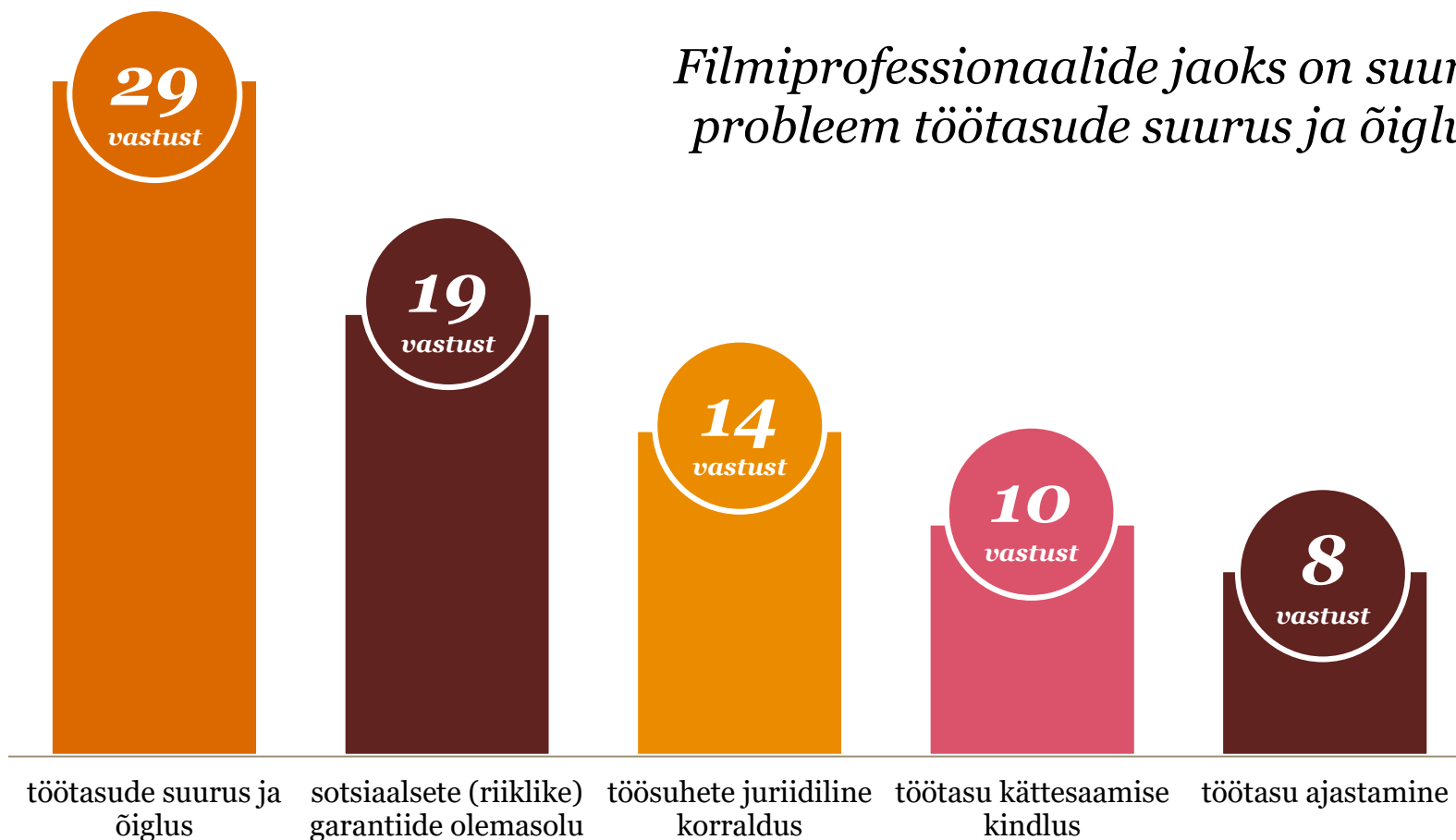
soovitud tasu
160€/päev

¹Allikas: Statistikaamet (2017). Keskmine brutokuupalk 2017. stat.ee/stat-keskmise-brutokuupalk

Filmiprofessionaalide töötasu arvestatakse enamasti tööpäevades. Keskmise tunnipalga saamiseks on reaalne neto päevapalk jagatud vastava professionaali reaalsete töötundide arvuga.

Filmiprofessionaalide hinnang probleemidele filmivaldkonnas

Filmiprofessionaalide jaoks on suurim probleem töötasude suurus ja õiglus.

* Küsimustikule vastanud filmiprofessionaale oli kokku 55.

*Elu koos Herman H
Rott'iga*

*Premeeriti Ottawa
animafilmifestivalil.*

Filmiettevõtete küsitluse tulemused

Vastanud filmiettevtete profiil

Küsimustik saadeti **54** ettevõttele, kellel EFI ja Kinoliidu andmetel on 2015-2017. aastal esilinastunud vähemalt üks film.

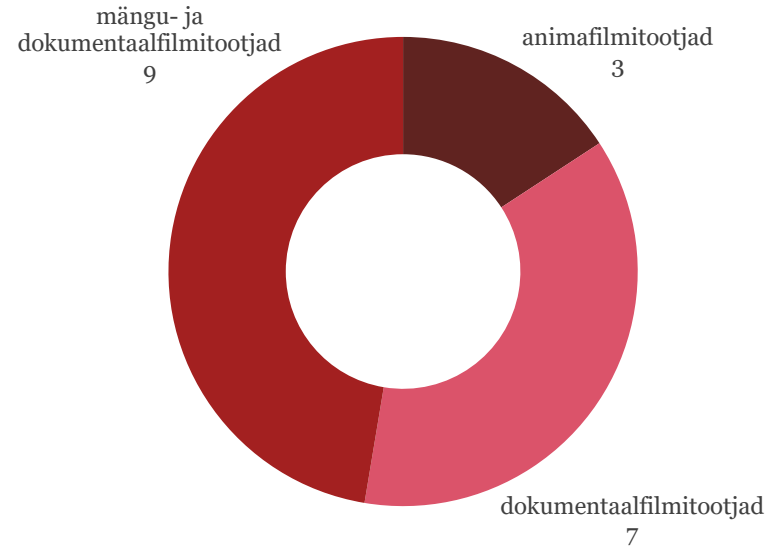
Vastanute määr oli 37%.

Vastanute grupeerimiseks jätsime kõrvale lisategevusalad (nt reklaam, tele) ning moodustasime vastavalt peamisele filmitootmise žanrile kolm gruppi ehk ettevõteteks, mis toodavad:

- animafilme;
- dokumentaalfilme;
- mängu- ja dokumentaalfilme.

Kõige enam vastuseid tuli mängu- ja dokumentaalfilmitootjatelt.

Vastanud ettevõtete jaotus filmižanrite järgi

Ettevõtted on väikesed ja sõltuvad riigi toetusest

Filmitootmisettevõtted on **mikro- või väikeettevõtted***, mille elujõulisus sõltub otseselt tootmises olevate filmiprojektide arvust.

Keskmiselt 1 film aastas linastub dokumentaalfilmi tootjatel.

Keskmiselt 1-2 filmi aastas linastub mängu- ja dokumentaalfilmi tootjatel.

Kõige väiksemad töötjate arvult ja käibelt on **dokumentaalfilmide** tootjad.

* Mikroettevõtja – osühing, kelle näitajad vastavad aruandeaasta bilansipäeval kõikidele järgmistele tingimustele: varad kokku kuni 175 000 eurot, kohustused ei ole suuremad kui omakapital, üks osanik, kes on ka juhatuse liige, ja kelle müügitulu on aruandeaastal kuni 50 000 eurot.

Väikeettevõtja – Eestis registreeritud äriühing, kes ei ole mikroettevõtja ja kelle näitajatest võib aruandeaasta bilansipäeval vaid üks ületada järgmisi tingimusi: varad kokku 4 000 000 eurot, müügitulu 8 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul 50 inimest.

Allikas: Raamatupidamise seadus §3.

Küsimustikule vastas vaid üks animafilmi tootja, mistõttu ettevõtete osas ei käsitleta animafilmi tootjaid.

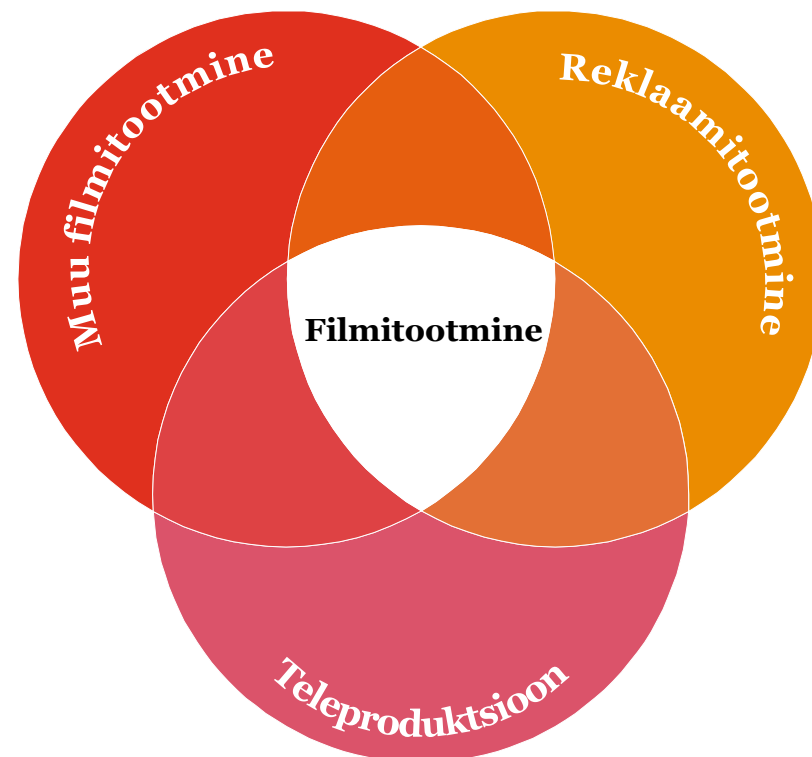
Vaid filmitootmisega tegelevaid ettevõtteid sisuliselt ei ole

15 ettevõtet 20-st tegelevad lisaks filmitootmisele muude tegevustega:

- 11 ettevõtet tegelevad muu audiovisuaalse sisu tootmisega, sh nt õppevideod, muusikavideod jms;
- 10 ettevõtet tegelevad reklaamitootmisega;
- 6 ettevõtet tegelevad teleproduksiooniga.

Lisaks sellele, et tegutsetakse ka muudes valdkondades peale filmitootmise, on ligi 48% küsimustikule vastanud mängu- ja dokumentaalfilme tootvate ettevõtete filmidest saanud viimase kolme aasta jooksul tunnustuse **FIAPF akrediteeringuga festivalidel.**

FIAPF – International Federation of Film Producers Association. FIAPF akrediteering antakse täispikkade mängufilmide võistlusprogrammi korraldamiseks. Akrediteeringuga on tunnustatud 15 filmifestivali maailmas.

Riigi poolt eraldatav toetus filmitootmisele ei ole piisav

100% küsitlusele vastanutest leidis, et Eesti filmivaldkonna rahastus on pigem ebapiisav või ebapiisav.

Alarahastuse võimalike mõjudena toodi välja riskid, et:

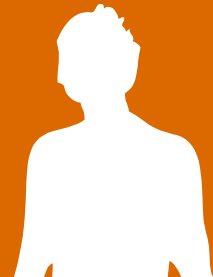
- toodetakse ainult väikese eelarve ja kohaliku tähtsusega lugusid;
- filmide tase langeb;
- rahapuudus sunnib Eesti tootjad vähemuskaastootja rolli, ent vähemuskaastootjana ei ole võimalik toota Eesti rahvuslikku filmi;
- heal tasemel professionaalid liiguvad välismaale või muudesse valdkondadesse;
- rahvusvahelistel festivalidel osalemine ja tunnustuse saamine väheneb.

Filmide valmis tegemiseks kasutatakse valdavalt järgmiseid kokkuhoiumeetmeid:

- töötasude alandamine;
- stsenaariumi muutmine;
- võttepaikade vähendamine.

„Filmi ärategemiseks loobume professionaalsest tööjõust või teostame selle tehniliselt ja kunstiliselt madalama tasemega.“

Küsitlusele vastanu

Vehkleja

Oscarite jagamisel 9 parima seas

Kokkuvõte ja soovitused

Kokkuvõte 1/2

Filmitootmise areng ja positiivsed mõjud

- Eesti filmid on populaarsed ja üha enam rahvusvaheliselt tunnustatud.
- Filmitootmine mõjutab positiivselt nii otseselt kui kaudselt suurt hulka teisi valdkondi.

Rahastamine

- Kodumaiste, kõrge tootmisväärtusega filmide tootmine ei ole võimalik riigi toetuseta.
- Filmitoetused pole jõudnud järele üldisele kulude tõusule, eelkõige palgakasvule.
- Filmivaldkond on Kultuuriministeeriumi eelarves üks madalaima rahastusega valdkondi.
- Film Estonia (*cash rebate*) positiivne mõju väljendub peamiselt panustamises filmitööstuse tehnilise võimekuse säilimisele, kuid valmivad filmiprojektid ei ole kodumaine filmilooming.

Teiste riikide parimad praktikad

- Filmitootmise rahastamiseks riigi poolt kogutakse vahendeid eriliigiliste maksudega: nt maksud kinopiletite müügituludelt, audiovisuaalse toodangu müügi ja laenutuse tuludelt jne.
- Toetatakse nii autorikino kui kommertsfilme ja žanrite mitmekesisust.

Kokkuvõte 2/2

Filmitootjad

- Filmitootmisettevõtted on mikro- ja väikeettevõtted, kelle elujõulisus sõltub otseselt tootmises olevate filmiprojektide arvust.
- Ainult filmitootmisega tegelevaid ettevõtteid valdkonnas on väga vähe, kuna ainuüksi filmitootmisest äriliseks toimetulekuks ei piisa.
- Ligi pooled ettevõtetest on viimase kolme aasta jooksul saanud mõne rahvusvahelise filmitunnustuse osaliseks.
- 100% filmitootjate hinnangul ei ole filmivaldkonna rahastus piisav.

Filmi- professionaali- de tasustamine

- Filmitootmine ei ole filmiprofessionaalide ainus ega peamine sissetulekuallikas, kuna filmitootmine on alarahastatud, hooajaline ega võimalda täiskoormusega hõivatust.
- Filmiprofessionaalid töötavad valdavalt juriidilise isiku teenuslepingute alusel ning ainult pooltel filmiprofessionaalidest on sotsiaalsed garantiid.
- Neljandik filmiprofessionaalidest on pidanud mõnes filmiprojektis töötamisest loobuma muu tasuvama töö tõttu.

Filmivaldkonna soovitusel parendusteks

Küsimustikule vastanud töid välja mitmeid soovitusi, kuidas hoida Eesti filmi kõrget taset.

Rahastus peaks püsima EV100 tasemel tagamaks professioni püsimine ja areng

EV100 raames anti filmide tootmiseks riigi poolt 9,14 miljonit eurot viie aasta jooksul. Rahastuse tulemusel on valmimas 5 täispikka mängufilmi, 1 täispikk animafilm, 10-osaline draamasari, 2 täispikka dokumentaalfilmi ning lühidokumentaalide sari.

Filmiseaduse rakendamine Eestis

Filmiseadusega (või etendusasutuste seaduse täiendamisega) oleks võimalik vähendada filmi sõltuvust riigiabist, sest seadusega saaks luua süsteemi, mille kohaselt valdkond saab sisutootmisega osa vahendajate tuludest (lisaks kinodele ka interneti teenusepakkujatelt, kaasaegsetelt vaatamisplatvormidelt jne).

Autoriõiguse seaduse kaasajastamine „tühja kasseti tasu“ osas

Tühja kasseti tasu küsitakse salvestusseadmete ja -kandjate tarnijatelt ja müüjatelt autoriõiguse seaduse raames - tegemist on hüvitisega autorile, teose esitajale ja fonogrammitootjale. Praeguses seaduses on salvestusseadmete nimekiri on uuendamata (nt ei sisaldu seal mobiiltelefonid ega audiovisuaalse voogedastamise platvormid) ning tasu määr on alates 2006. aastast muutmata. Seetõttu on jaotatav summa Eestis aastatel 2014-2017 olnud null eurot. (Mitmetes teistes Euroopa Liidu riikides on vastav meede kaasajastatud.)

Stipendiumite andmine filmiprofessionaalidele

Sarnaselt kunstniku- ja kirjanikupalga meetmetele oleks vajalik analüüsida, millised ametikohad filmivaldkonnas vajaksid stipendiume samasugustel põhimõtetel (nt stsenaaristid, režissöörid).

PwC soovitused

1 Viia riiklikud filmitoetused kooskõlla muutunud üldise kulude kasvuga

Filmitootmise baasfinantseerimine pole muutunud samas tempos kasvanud töötasude, kaupade ning teenuste hindadega. Samas avaldab kulude kasv survet filmieelarvetele.

Filmitoetuste korrigeerimine kasvanud tööjõukulude tasemele aitaks tagada Eesti filmikultuuri ja tööstuse jätkusuutlikkust, säilitada erialaspetsialistide kompetentse ja tööhõivet, võimaldaks hoida rahvusvahelist konkurentsivõimet ja peatootja positsiooni.

2 Analüüsida täiendavaid võimalusi (nt maksumeetmed), kuidas tuua filmitootmise rahastamisse lisavahendeid

Eesti filmikultuur ja selle aluseks olev filmitööstus ei saa eksisteerida ja areneda ilma riigi toetuseta ja/või asjakohaste maksumeetmeteta. Filmivaldkonna rahastamise koormust on võimalik leevendada teiste riikide (nt Leedu, Prantsusmaa) eeskujul, kaasates valdkonda juurde finantsvahendeid näiteks filmitoodangu vahendajate tuludest.

3 Analüüsida täiendavaid võimalusi, kuidas tõsta eesti filmiprofessionaalide toimetulekut

Filmitootmise toetuste korrigeerimisel on positiivne mõju tööga hõivatud filmiprofessionaalidele. Samuti suurt hulka filmiprofessionaale mõjutaks positiivselt näiteks stabiilselt laekuvad autoritasud juba tehtud töö eest (mh nt läbi autoriõiguse seaduses nn tühja kasseti tasu kaasajastamise).

www.pwc.ee